

JĘZYK POLSKI klasa 2 LO (4-letniego)

wymagania edukacyjne

poziom podstawowy

Wymagania podstawowe i ponadpodstawowe

- ✓ wymagania podstawowe obejmują wiadomości i umiejętności łatwe lub bardzo łatwe, bezpośrednio przydatne w życiu, niezbędne dla kontynuowania edukacji, naukowo pewne, doniosłe sprawdzone i wdrożone, mające walor interdyscyplinarności;
- ✓ wymagania ponadpodstawowe – wiadomości i umiejętności trudne i bardzo trudne do opanowania, złożone, unikatowe; teoretyczne, związane z materią danej dyscypliny naukowej, ważne naukowo, poszerzające wiedzę o przedmiocie, w pewnym stopniu hipotetyczne, wyspecjalizowane i naukowo twórcze

W przełożeniu na stopnie szkolne dwa poziomy wymagań odpowiadają:

- ✓ wymagania podstawowe – ocenom: dopuszczający i dostateczny, przy czym uczeń otrzymuje
  - dopuszczający za niepełne spełnienie wymagań podstawowych
  - dostateczny przy pełnym spełnieniu wymagań podstawowych.
- ✓ wymagania ponadpodstawowe – ocenom dobry i bardzo dobry, przy czym uczeń otrzymuje
  - dobry za niepełne spełnienie wymagań ponadpodstawowych lub spełnienie ich na nieco obniżonym poziomie;
  - bardzo dobry przy pełnym spełnieniu wymagań ponadpodstawowych.

Stopień niedostateczny dostaje uczeń, który nie spełnia wymagań podstawowych nawet w stopniu stanowiącym minimalny próg zaliczenia.

Stopień celujący otrzymuje uczeń spełniający wymagania podstawowe i ponadpodstawowe, a także mający wyższe, umiejętności lub wiadomości.

Spełnienie wymagań ponadpodstawowych zakłada uprzednie spełnienie wymagań podstawowych. Uczeń, kwalifikujący się do oceny dobry lub bardzo dobry, musi spełniać całkowicie wymagania podstawowe, a także ponadpodstawowe w stopniu pełnym (bdb) lub niepełnym (db). Podobnie uczeń otrzymujący ocenę celujący – spełniać musi całkowicie wymagania podstawowe i ponadpodstawowe oraz poza nie wykraczać.

Wymagania edukacyjne zostały podzielone na trzy zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w *Podstawie programowej*:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (w tym: czytanie i słuchanie, samokształcenie i docieranie do informacji, świadomość językowa).
2. Analiza i interpretacja tekstów kultury (w tym: wstępne rozpoznanie i analiza; interpretacja i wartościowanie).

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

Kryteria odnoszą się do treści literacko-kulturowych oraz językowych

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- Odtworzyć informacje sformułowane wprost
- Odczytać sens fragmentów (zdań, grupy zdań, akapitów)
- Wyodrębnić główną myśl całego tekstu objętego *Podstawą programową*
- Wskazać w tekście retorycznym najważniejsze środki językowe służące przekonywaniu

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Wybrać podstawowe teksty literackie epoki romantyzmu i pozytywizmu, służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji

Świadomość językowa:

- Wymienić nadawcę, odbiorcę i komunikat jako trzy najważniejsze elementy aktu komunikacji językowej
- Odróżnić od siebie teksty pełniące funkcję informatywną, impresywną i ekspresywną, poetycką
- Zabrać głos w dyskusji, odnosząc się do tematu
- Posługiwać się pojęciami erystyka, kontrargument, stylizacja, dialektyzacja
- Posługiwać się pojęciem styl
- Wypowiadać się komunikatywnie

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Przyporządkować epoce nazwiska twórców epoki romantyzmu i pozytywizmu wskazanych w *Podstawie programowej* oraz wymienić ich dzieła
- Przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich epok romantyzmu i pozytywizmu wskazanych w *Podstawie programowej*
- Określić tematykę utworów literackich romantyzmu i pozytywizmu wskazanych w *Podstawie programowej*
- Odróżnić od siebie tekst liryczny, epicki, dramatyczny
- Dostrzec zjawisko synkretyzmu
- Posługiwać się pojęciami: sytuacja liryczna, improwizacja
- Wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich: ballada, hymn, sonet, nowela, powieść realistyczna
- Nazwać najważniejsze prądy umysłowe, filozoficzne i artystyczne omawianych epok oraz wskazać ich cechy
- Wskazać w dziełach literackich zalecanych przez *Podstawę programową* realizację prądów umysłowych, filozoficznych i artystycznych
- Streścić główne wątki utworów wskazanych w *Podstawie programowej*
- Scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów wskazanych w *Podstawie programowej*
- Rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok

- Zanalizować utwory wskazane w *Podstawie programowej*, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu (podmiot / adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony)

Analiza i interpretacja tekstów kultury

Interpretacja i wartościowanie:

- Określić ramy chronologiczne epok romantyzmu i pozytywizmu
- Objaśnić znaczenie nazw epok literackich – romantyzm, pozytywizm
- Odczytać znaczenie podstawowych symboli w dziełach literackich wskazanych w *Podstawie programowej*

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie
- Wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu
- Odnieść się w wypowiedzi do tekstów literackich
- Podjąć próbę skomponowania wypowiedzi składającej się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- Określić funkcję środków językowych w tekście retorycznym
- Rozpoznać ironię w tekście
- Sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu
- Podać argumenty uzasadniające tezę
- Odróżnić argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy
- Rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu
- Oddzielić informacje od opinii
- Wskazać przyczyny i skutki omawianych zjawisk

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu
- Samodzielnie korzystać ze słowników i leksykonów

Świadomość językowa:

- Określić swoje stanowisko w dyskusji
- Rozpoznać w tekście rodzaje stylizacji
- Określić dominującą w tekście funkcję wypowiedzi

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Określić tematykę wszystkich omawianych utworów literackich z romantyzmu i pozytywizmu
- Podać najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich i dramatycznych oraz synkretycznych

- Objaśnić związki między literaturą a publicystyką
- Wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich
- Porównać wizerunki bohaterów literackich
- Wskazać różnorodność bohaterów romantycznych i źródła ich tragizmu
- Scharakteryzować postawy bohaterów reprezentatywne dla epoki, odwołując się do omówionych utworów literackich

Interpretacja i wartościowanie:

- Powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi
- Rozpoznać cechy charakterystyczne sztuki kolejnych epok (romantyzm, pozytywizm)
- Opisać motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych tekstów kultury
- Wykorzystać podstawowy kontekst do analizy i interpretacji utworów literackich
- Odczytać nawiązanie kulturowe w omawianych utworach
- Odczytać znaczenie podstawowych symboli, konwencji w omawianych dziełach literackich

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Ułożyć szkicowy plan oraz przygotować na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną
- Skomponować wypowiedź składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia
- Sformułować wniosek interpretacyjny oparty na samodzielnej analizie tekstu
- Posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej
- Posługiwać się na ogół poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni)
- Zabrać głos w dyskusji, logicznie związany z omawianym zagadnieniem

Na ocenę **dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę **dostateczną**, a ponadto:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- Odróżnić retorykę od erystyki
- Objaśnić mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej
- Rozpoznać i określić typ nadawcy i typ adresata tekstu
- Rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu
- Nazwać środki językowe i określić ich funkcje w tekście
- Wskazać cechy gatunkowe tekstu

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Wyszukać różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu
- Sporządzić poprawny opis bibliograficzny książki i artykułu oraz zapisów elektronicznych
- Korzystać z różnorodnych źródeł informacji

Świadomość językowa:

- Przyporządkować charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym
- Wymienić podstawowe typy stylizacji
- Wskazać cechy reprezentatywne dla stylu omawianych epok (romantyzm, pozytywizm)
- Rozpoznać idiolekty
- Wskazać zabiegi językowe służące stylizacji
- Uargumentować prezentowane stanowisko w dyskusji

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Wymienić głównych twórców kultury (nauki, sztuki, filozofii) i ich dzieła w omawianych epokach romantyzmu i pozytywizmu
- Określić funkcje środków językowych i konwencji zastosowanych w tekście
- Wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego

Interpretacja i wartościowanie:

- Wskazać związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok
- Porównać kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w utworach omawianych epok, odwołując się do utworów literackich
- Scharakteryzować relacje Bóg- świat- człowiek, odwołując się do omówionych utworów literackich
- Zinterpretować charakterystyczne motywy i toposy, odwołując się do omówionych utworów
- Wskazać różne realizacje dydaktycznej funkcji literatury, odwołując się do poznanych tekstów
- Wskazać nawiązania do światopoglądu i estetyki epok wcześniejszych oraz objaśnić przyczynę ich występowania w późniejszych epokach
- Dostrzec polemiczność
- Ocenić postawy bohaterów literackich

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu
- Posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą
- Sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu
- Podsumować rozważania (uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu)
- Łączyć akapity, używając wskaźników zespolenia
- Posługiwać się poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni)
- Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji wypowiedzi
- Przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji
- Zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce

Na ocenę **bardzo dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę **dobrą**, a ponadto:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- Odróżnić prawdę od fałszu i szczerść od kłamstwa w wypowiedzi językowej
- Scharakteryzować podstawowe chwytów erystyczne
- Odróżnić od siebie wypowiedź perswazyjną i manipulacyjną
- Zanalizować okres retoryczny jako zamkniętą całość myślowo-stylistyczną
- Wykorzystać analizowane teksty naukowe (krytyczno- i teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich

Świadomość językowa:

- Określić funkcje użytych środków w językowych
- Wskazać funkcje stylizacji
- Omówić cechy reprezentatywne dla stylu omawianych epok romantyzmu, pozytywizmu
- Omówić funkcje idiolektów

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Samodzielnie gromadzić i porządkować materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu i innych dziedzin sztuki

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Omówić przemiany gatunkowe w nawiązaniu do omawianych tekstów
- Wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich omawianych epok romantyzmu i pozytywizmu
- Rozpoznać nawiązania do poetyki wcześniejszych epok w literaturze współczesnej
- Wskazać różnice między poszczególnymi technikami pisarskimi reprezentatywnymi dla omawianych epok

Interpretacja i wartościowanie:

- Porównać sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w dwóch tekstach literackich
- Zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym)
- Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegłą terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką
- Rozpoznać i odczytać przenośne znaczenia dzieła (metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne)
- Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny sztuki
- Dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu
- Skutecznie unikać szablonów i schematów językowych
- Posługiwać się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią
- Posługiwać się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości)
- Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych
- Funkcjonalnie wykorzystywać pozawerbalne środki komunikacji (mowa ciała, intonacja, ton głosu) w wypowiedzi ustnej

Na ocenę celującą uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- omówić nieetyczne zabiegi językowe służące manipulacji-funkcjonalnie wykorzystywać teksty naukowe i filozoficzne w interpretacji utworów literackich i tekstów kultury

Świadomość językowa:

- Wskazać funkcje stylizacji w tekstach literatury współczesnej
- Funkcjonalnie odczytuje zabawy językowe i gry z konwencją

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- samodzielnie selekcjonować, wartościować i oceniać materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filozofii, filmu i innych dziedzin sztuki

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Objaśnić sposoby i mechanizmy reinterpretacji toposów, mitów i symboli literatury wcześniejszych epok w omawianych tekstach
- Funkcjonalnie i szeroko opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich omawianych epok
- Zinterpretować dzieło literackie z uwzględnieniem różnorodnych kontekstów interpretacyjnych
- Funkcjonalnie odczytać różnorodne reinterpretacje toposów, symboli występujące w tekstach kultury współczesnej
- Bezbłędnie posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką
- Funkcjonalnie wykorzystywać wybraną metodologię w pracy z tekstem kultury
- Rozpoznawać i właściwie interpretować nawiązania intertekstualne w utworach literackich różnych epok
- Wykorzystywać wiedzę z estetyki danej epoki w formułowaniu tekstów wartościujących
- Rozpoznać nawiązania do idei epok romantyzmu i pozytywizmu w literaturze współczesnej

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Komponować oryginalną, spójną i w pełni konsekwentną strukturalnie wypowiedź
- Umiejętnie stosować przypisy
- Dokonywać autokorekty w oparciu o różne słowniki oraz poradniki językowej